

Memo

EERSTE KAMER DER STATEN-GENERAAL

EBEK-Memo nr. 277

Bezoekersadres Binnenhof 22 , 2513 AA Den Haag
Postadres Postbus 20017 , 2500 EA Den Haag
Telefoon 070 – 312 92 28
Fax 070 – 3129 390
e-mail Hester.menninga@eerstekamer.nl

Aan	(Plaatsvervangend) Leden van de commissie Sociale Zaken en Werkgelegenheid
Afzender	H. Menninga
Datum	1 december 2005
Betreft	Europese richtlijn voor de overdraagbaarheid van pensioenrechten

De Europese Commissie heeft op 20 oktober jl. een ontwerp-richtlijn gepresenteerd voor de verbetering van de overdraagbaarheid van aanvullende pensioenrechten. In het kader van de vroegtijdige signalering van Europese wetgevingsvoorstellen en het gegeven dat maatschappelijke organisaties reeds vraagtekens hebben geplaatst bij dit voorstel, wordt het expliciet onder de aandacht van uw commissie gebracht.

Hieronder treft u aan:

1. Een beknopte weergave van het voorstel van de Europese Commissie
2. Het Nederlandse regeringsstandpunt
3. Nationaal niveau: stand van zaken en gevolgen
4. Beschikbare standpunten
5. Mogelijke follow-up

1. Voorstel van de Europese Commissie (EC) in COM(2005)507¹:

De EC is van mening dat de aanvullende pensioenstelsels in de lidstaten de mobiliteit van werknemers binnen de EU beperken. Een werknemer zal indien hij/zij daar nadelige effecten van ondervindt met betrekking tot zijn pensioenopbouw/-rechten minder snel de keuze maken in een ander land te gaan werken.

De obstakels aan welke de EC refereert zijn: de toegankelijkheid van pensioenen (voorwaarden voor verwerving); de opeisbaarheid van gespaard kapitaal (overdraagbaarheid

¹ Dit document alsmede overige documenten die genoemd worden in dit memo zijn op te vragen bij EBEK

van de rechten); het behoud van de slapende pensioenrechten (i.c. de werknemer besluit het gespaarde vermogen niet mee te verhuizen naar de andere aanstelling).

Naast het wegnemen van deze obstakels ten behoeve van de mobiliteit, maar ook in het kader van de toenemende vergrijzing, vindt de EC dat werknemers beter geïnformeerd moeten worden over de effecten van een verandering van baan op het opgebouwde pensioen.

Concrete voorstellen/bepalingen opgenomen in de ontwerprichtlijn zijn:

- Lidstaten moeten ervoor zorgdragen dat werknemers die nog geen aanvullende pensioenopbouw hebben genoten, maar voor wie/door wie al wel bijdragen daarvoor zijn afgestaan, deze bijdragen ofwel worden vergoed ofwel terugbetaald
- Lidstaten moeten de minimum leeftijd voor het opbouwen van aanvullend pensioen verlagen naar 21 jaar. De mobiliteit van in het bijzonder jonge werknemers wordt verhinderd door een hogere beginleeftijd.
- De periode tussen de aanvang van een betrekking en het lidmaatschap bij een pensioenstelsel mag niet langer duren dan één jaar (tenzij de minimumleeftijd nog niet is bereikt). De EC gaat er vanuit dat deze wachttijd overeen komt met een eventuele proefperiode(s).
- Werknemers hebben recht op de opbouw van aanvullend pensioen nadat zij maximaal twee jaren in een functie werkzaam zijn waarbinnen zij recht hebben op pensioenopbouw. Deze regeling moet zogenoemde “job hoppers” en mensen in een langdurige “proefperiode” tegemoet komen.
- Het moet mogelijk worden de “slapende pensioenrechten” alsnog mee te verhuizen naar een ander pensioenstelsel of deze in geld te laten uitbetalen. Een betaling kan alleen geschieden als het bedrag niet een door de lidstaat vastgestelde drempel overschrijdt. De lidstaten moeten de Europese Commissie op de hoogte brengen van deze drempel.
- Een werknemer kan verzoeken indien in zijn nieuwe betrekking een ander pensioenstelsel wordt gebruikt, zijn opgebouwde aanvullende pensioenrechten over te dragen aan dit nieuwe stelsel. Dit dient te geschieden binnen 18 maanden na de beëindiging van zijn vorige betrekking.
- Indien het aanvullend pensioen afhankelijk is van de rentestand of beleggingen moeten de lidstaten er zorg voor dragen dat de werknemer geen financiële nadelen ondervindt bij de overdracht van het pensioen. Indien er administratieve kosten worden gemaakt bij de pensioenoverdracht moeten de lidstaten erop toezien dat deze kosten niet disproportioneel zijn in vergelijking met de periode van de beëindigde betrekking.
- Een vertrekkende werknemer mag kiezen of hij zijn pensioenrechten wil behouden binnen het stelsel van zijn voormalige werkgever ofwel wenst over te dragen aan een ander stelsel. Bij een overdracht kan het niet voorkomen dat de werknemer daar financiële nadelen aan ondervindt.
- Alle werknemers die mogelijk kunnen vertrekken en ongeacht of zij deelnemer aan een pensioenstelsel zijn dient informatie te ontvangen over de mogelijke effecten op zijn pensioen bij beëindiging van zijn dienstverband.
- De informatie moet schriftelijk verstrekt worden binnen een redelijke termijn aan de werknemers die dat verzoeken. De informatie behelst: de toegankelijkheid van het aanvullende pensioen en de gevolgen bij beëindiging van het dienstverband; de pensioengelden gespaard bij beëindiging van het dienstverband; de voorwaarden voor het behouden van de slapende pensioenrechten en de regels voor de overdraagbaarheid van de aanvullende pensioenrechten.

- De lidstaten mogen systemen hanteren die gunstiger zijn voor de werknemers dan het voorstel van de Europese Commissie. Onder geen voorwaarde mogen lidstaten minder gunstige stelsels hanteren.
- De implementatie van de richtlijn moet uiterlijk 1 juli 2008 gereed zijn. Lidstaten mogen de implementatie overdragen aan de sociale partners ten behoeve van de collectieve overeenkomsten.
- Uitzonderingen op de implementatie zijn mogelijk, bijvoorbeeld een uitstel van 60 maanden om de maatregel in te voeren dat na een dienstverband van maximaal 2 jaar aanspraak gemaakt kan worden op overdracht van het opgebouwde pensioen. Ook kan een lidstaat voorlopig besluiten op nationaal niveau vrijstelling te geven voor het “pay-as-you-go” systeem. Ook in dat geval moet de lidstaat dit beargumenteerd kenbaar maken aan de Europese Commissie. Tenslotte zijn de lidstaten verplicht de Europese Commissie te informeren over de ondernomen stappen in het kader van de “slapende pensioenrechten”.

2. Nederlands regeringsstandpunt:

De Nederlandse regering heeft aangegeven **tegen de ontwerprichtlijn** voor de overdraagbaarheid van aanvullend pensioen te zijn vanuit subsidiariteit- en proportionaliteitsoogpunt. De regering wenst een eenvoudige simpel uit te voeren set van regels waarmee de pensioenrechten van werknemers van stelsel A naar (buitenlands) stelsel B verplaatst kunnen worden. Volgens de regering raakt onderhavig voorstel ook aan de toetreding tot een pensioenregeling en de inhoud daarvan en is derhalve niet conform het subsidiariteitsbeginsel. De richtlijn wordt tevens niet proportioneel geacht omdat er teveel uitzonderingsbepalingen in zijn opgenomen.

Inhoudelijk zet de regering in op de volgende aspecten:

- Ongeacht het financieringssysteem moet overschrijving van de pensioenrechten mogelijk worden zonder dat het ontvangende land meer pensioenrechten toe moet kennen dan op basis van de nationale rekenregels zou moeten.
- NB:** in de ontwerprichtlijn wordt hierover geen uitsluitel gegeven, wel wordt gesteld dat de werknemer van een overstap geen financiële nadelen mag ondervinden.
- Handhaving van de uitgangspunten van het nationale stelsel, dat wil zeggen:
- Sociale partners kunnen de pensioenregelingen inrichten (**NB:** is in voorzien in de richtlijn);
 - Behoud van het nationale stelsel van waardeoverdracht: geen hogere aanspraak bij transfer dat op basis van nationale regels gerechtvaardigd is (**NB:** net als het eerste punt wordt hierover in de richtlijn geen uitsluitel gegeven)
 - Mag geen “positieve discriminatie” plaatsvinden op Europees niveau ten aanzien van de slapende pensioenrechten

3. Nationaal niveau: stand van zaken - gevolgen

De regering geeft aan dat de gevolgen van de doorwerking van de richtlijn in het nationale stelsel waarschijnlijk gering zullen zijn. Desalniettemin wordt gewezen op het gevaar van uitholling van het nationale stelsel voor het meenemen van pensioenrechten bij wisseling van de werkkring. Ook stelt de regering dat indien pensioenwaarde wordt vastgesteld op basis van een indexatie (m.n. bij de slapende pensioenrechten) dit financiële gevolgen kan hebben voor het nationale pensioenstelsel. Nederland heeft als een van de weinige

Europese lidstaten een (goed) kapitaaldekking stelsel. Via de fiscale aftrekbaarheid van pensioenpremies kan dat vervolgens weer gevolgen hebben voor de Rijksbegroting.

In Nederland is in principe de overdracht van pensioenen op nationaal niveau geregeld. Indien een betrekking in het buitenland wordt geaccepteerd is het echter niet altijd zeker dat het opgebouwde pensioen ook meegenomen kan worden. Indien het pensioen wordt overgedragen heeft de Nederlandse belastingdienst de mogelijkheden dit aan te slaan tegen een relatief hoog tarief. Aangezien belastingen een nationale aangelegenheid zijn anticipeert de ontwerprichtlijn niet op dergelijke mogelijkheden, die op het eerste gezicht lijken in te gaan tegen het uitgangspunt van de richtlijn dat de werknemer geen financiële nadelen mag ondervinden van een waardeoverdracht.

Op dit moment ligt bij de Raad van State een adviesaanvraag over de nieuwe Nederlandse pensioenwet. Daarin wordt o.a. voorgesteld de minimumleeftijd die nu 25 jaar is in Nederland te verlagen tot 18 jaar. De ontwerprichtlijn stelt een minimum Europese leeftijd van 21 jaar voor.

4. Beschikbare standpunten:

De ontwerprichtlijn die nu door de Europese Commissie is voorgesteld is al meerdere jaren in Brusselse voorbereiding. Er kon echter nooit een akkoord worden bereikt met de sociale partners en derhalve heeft de Europese Commissie nu het voortouw genomen.

In Nederland heeft VNO-NCW reeds aangegeven dat de ontwerprichtlijn te ver gaat. Op Europees niveau zou alleen gekeken moeten worden naar een regel voor de overdraagbaarheid van de pensioenen, maar de ontwerprichtlijn betreft meerdere aspecten van de pensioenen, zoals de toegankelijkheid en de informatievoorziening. De werkgevers zijn met name bezorgd om de mogelijke indexatie bij de slapende pensioenrechten gelet op de mogelijke onvoorwaardelijke toezeggingen die een claim kunnen leggen op de financiële reserves van de pensioenstelsels. Ook wordt gevreesd voor een enorme toenemende administratieve last indien de minimumleeftijd wordt verlaagd naar 21 aangezien in de jongere leeftijdsgroep vaak tijdelijk op korte betrekkingen wordt gewerkt (VNO-NCW gaat niet in op het nationale voorstel voor het verlagen van de leeftijd naar 18 jaar) en wordt gevreesd voor de administratieve last indien de verplichte informatieverschaffing wordt ingevoerd.

De Europese koepelorganisatie voor Europese pensioenfondsen is ook niet enthousiast over het Europese voorstel. Deze organisatie vindt dat allereerst gestreefd moet worden naar meer werknemers die überhaupt een aanvullend pensioen krijgen. In Nederland zijn dat 95% van de werknemers, op Europees niveau maar 35%. Daarenboven is de koepelorganisatie van mening dat het voorstel teveel ingrijp in nationale aangelegenheden, in het bijzonder het arbeidsrecht en de sociale wetgeving.

Tijdens de hoorzitting op 31 oktober jl. in de Eerste Kamer over de (Nederlandse) toekomst van de EU gaf de vertegenwoordiger van MKB-Nederland aan dat ook zijn organisatie grote vraagtekens zet bij het onderhavige voorstel. De richtlijn regelt meer op nationaal niveau dan alleen de overdraagbaarheid van pensioenen. Vanuit het oogpunt van subsidiariteit wordt dat niet wenselijk geacht.

5. Mogelijke follow-up:

Het voorstel voor de ontwerp-richtlijn is zeer recentelijk gepresenteerd door de Europese Commissie, de opvatting van de regering is relatief snel aangeboden aan de Staten-Generaal. De onderhandelingen bevinden zich derhalve in de beginfase en daarmee het juiste moment om eventuele beïnvloeding te bewerkstelligen.

Gelet op de vermelde standpunten en vanuit het oogpunt van subsidiariteit en proportionaliteit (regelt de richtlijn meer dan alleen het noodzakelijke voor de overdracht van aanvullende pensioenen? Dient deze regelgeving in deze mate op Europees niveau plaats te vinden?) kan de commissie de afweging maken of zij het eens is met de genoemde standpunten ofwel een andere mening is aangedaan.

Op basis van de opvatting van de commissie kan vervolgens besloten worden of nadere actie in de richting van de regering gewenst is. Eventuele vragen omtrent het voorstel kunnen aan de regering gesteld worden. Ook kan de opvatting van de commissie ter ondersteuning van de regering ofwel ter nadere controle van de regering haar standpunt aan de regering toezenden (schriftelijk overleg) of toelichten (mondeling overleg).

Ook kan de commissie besluiten de nationale parlementen van de EU-lidstaten op de hoogte te brengen van haar standpunt, indien het standpunt van toegevoegde waarde wordt geacht voor het Europese debat. Indien de commissie van mening is dat het voorstel niet conform het subsidiariteitsbeginsel is kan bijvoorbeeld in samenwerking met de andere nationale parlementen besloten worden e.e.a. te communiceren in de richting van de Europese instellingen.

De commissie kan de samenwerking/informatie-uitwisseling wensen met de Nederlandse Europarlementariërs op dit dossier.

De commissie kan verzoeken het dossier uitgebreid te volgen zodat zij op de hoogte gesteld wordt van nieuwe/nadere ontwikkelingen en indien gewenst daarop kan anticiperen. Hierbij kan tevens gedacht worden aan het verzoeken van de bij het voorstel betrokken of door het voorstel geraakte instellingen om een opvatting, advies over het betreffende Europese voorstel.